

ÖZELLEŞTİRME VE MÜLKSÜZLEŞTİRME

Aydınlık Dergisi, 5 Nisan 1998

Yıldırım Koç

29 Mayıs 1996 günü IMF Avrupa Bölümü Müdür Yardımcısı Martin E. Hardy TÜRK-İŞ'i ziyaret etti. Yapılan görüşme sırasında TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral ülkemizdeki işsizlikten ve işsizliği artıran iç göçten yakınınca, Martin Hardy, şöyle bir yanıt verdi: "Türkiye'de faal işgücünün yüzde 45'i tarımda istihdam ediliyor. Ancak tarımın milli gelire katkısı yalnızca yüzde 15. Bu olmaz. Tarımdaki istihdamın yüzde 10'lara inmesi gerekli." Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel de bu konuya çeşitli vesilelerle değindi. Örneğin, geçen yıl toplanan tarım şurasında şöyle dedi ¹: "Bu yüzde 40-44 civarındaki nüfusu, yüzde 10'lara, hatta altına düşürmek lazım."

Bu söylenenler, Türkiye'de küçük üreticiliğin siyasal kaygılarla geciktirilmiş olan mülksüzleşme sürecinin önümüzdeki yıllarda hızlı bir biçimde gerçekleştirileceğini ve yeni uluslararası işbölümü çerçevesinde yaklaşık 20 milyon insanın köylerden kentlere göçerek ucuz işgücü oluşturacağını bir kez daha sergilemektedir.

Bu süreçte özelleştirmenin önemli bir rolü vardır. Kırsal kesimde yaşanan ve yaşanacak hızlı mülksüzleşmenin gerçekleştirilmesinde destekleme alımı, düşük faizli kredi, tarım girdilerinde sübvansiyon gibi uygulamaların kısıtlanması veya kaldırılması, tarım satış ve tarım kredi kooperatiflerinin gücünün ve etkinliğinin kırılması ve PKK'nın vahşi eylemleri ve bunlara karşı alınan önlemler önemli bir rol oynuyor. Ancak özelleştirmenin bu alandaki rolü genellikle gözlerden kaçıyor.

1984 yılında özel çay fabrikalarının kurulmasına izin verildi. Hükümetlerce teşvik verilen 120 özel çay şirketi çay üreticilerinin büyük sıkıntılar yaşamasına yol açtı. Çay üreticilerinin en azından bir bölümünün mülksüzleştirilmesinde özel çay fabrikaları ana etmen olmaktadır.

Türkiye'de hayvancılığın ayakta kalabilmesinde ve gelişebilmesinde Yem Sanayii, Süt Endüstrisi Kurumu ve Et ve Balık Kurumu'nun büyük katkısı oldu. Bu kuruluşlar özelleştirilince, küçük üreticinin yaptığı hayvancılık tükeniyor. Bu arada et ithalatı yoluyla Avrupa Birliği'nin üretim fazlası için de bir pazar yaratılmış oldu.

ORÜS'lerin özelleştirilmesi, bu fabrikalarda çalışan orman köylülerinin kentlere göç etmesine yol açmaktadır. Türkiye Ziraî Donatım Kurumu'nun çalışamaz duruma getirilmesi, piyasayı tekellere teslim etti ve köylüler açısından tarım girdileri fiyatlarını yükseltti.

Önümüzdeki dönemde özelleştirme kapsamına ve programına alınması düşünülen kuruluşlar arasında Şeker Fabrikaları A.Ş., Tekel'e ait sigara fabrikaları, Türkiye Gübre Sanayii A.Ş. ve Tarım İşletmeleri Gn.Md. (TİGEM) bulunmaktadır.

Şeker Fabrikalarının özelleştirilmesi yüzbinlerce şeker pancarı üreticisinin tasfiye sürecini hızlandıracaktır.

Tekel'in özelleştirilmesi, kıraç topraklarında başka ürün yetiştirme şansı olmayan 500 bin dolayındaki tütün üreticisinin mülksüzleşmesine yol açacaktır. Bu arada, Türkiye'de üretilen sigaralarda Türk tipi tütünün terk edilmesiyle, A.B.D.'nin elindeki tütün fazlası için de büyük bir pazar yaratılmaktadır.

Türkiye Gübre Sanayii A.Ş.'nin özelleştirilmesiyle, gübrede zaten iyice azalmış olan sübvansiyon büyük ölçüde kaldırılacak, tarlaya atılması gereken gübre ile elde edilecek ürünün getirisi arasındaki dengesizlik daha da artacaktır.

¹ Siyah Beyaz, 28.11.1997

Tarım İşletmeleri Gn.Md.'nin özelleştirilmesi köylünün tohum ihtiyacının çok daha yüksek fiyatlarla bu alana girmiş olan yerli ve yabancı tekellerden sağlanmasına neden olacaktır.

Tüm bu gelişmeler, kırsal kesimde önümüzdeki yıllarda küçük üreticiliğin hızla tasfiye edileceğini ve özelleştirmenin bir boyutunun da bu mülksüzleşme olduğunu göstermektedir. Her şerde bir iyilik vardır. Azgelişmiş ülkelerde ucuz işgücü yaratma peşinde olan uluslararası ve yerli sermaye, kendi mezar kazıcılarını yaratmaktadır. "Kırsal kesimin budalalığı" sona erecektir.